

Едгар Алън По

Хиляда и втората приказка
на Шехеразада

„Истината е по-удивителна от измислицата.“

Стара пословица

Не много отдавна, когато проучвах нещо в областта на ориенталистиката, ми се наложи да се обърна към „Кажимисега Такалиеилине“, една книга, която (подобно на „Зохара“ на Симон бен Йохан¹) е почти неизвестна дори и в Европа, а в Америка, доколкото зная, се споменава само от автора на „Любопитни факти от американската литература“. Наложил ми се, както вече казах, да прегледам някои страници от това забележително произведение и бях немалко учуден, когато открих, че досега литературният свят е бил в някаква необяснима грешка по отношение на съдбата на Шехеразада, дъщерята на везира, защото трябва най-малкото да се съжالياва, че нейната участ, макар и не съвсем неточно предадена като *dérouement*² в „Приказки от хиляда и една нощ“, не я е сполетяла много по-късно.

Любознателният читател ще намери и сам в „Такалиеилине“ всичко по този интересен въпрос, но дотогава си позволявам да дам кратко изложение на онова, което открих там.

Не трябва да се забравя, че в приказките, така както са познати на повечето хора, някакъв владетел, който имал достатъчно поводи да ревнува своята царица, не само я наказал със смърт, но се закълел в брадата си и в пророка да взема всяка нощ за жена най-хубавата девица от своите владения, а на сутринта да я предава на палача.

След като в продължение на много години той изпълнявал най-строго своята клетва с добросъвестна точност и последователност, които му спечелили името на крайно благочестив и благоразумен човек, един следобед го обезпокоил (без съмнение по време на молитва) неговият велик везир, дъщерята на когото, както се оказало, си наумила нещо.

Тя се казвала Шехеразада и била решила да избави страната от данъка, който унищожавал нейните красавици, или да загине като всички останали героини.

И така, макар че годината е високосна (което издига още повече нейната жертва), тя заръчва на баща си, великия везир, да предложи ръката ѝ на царя. Царят приема на драго сърце – той искал да я вземе на всяка цена, но непрекъснато отлагал нещата, тъй като се страхувал от везира – и в същото време дава на всички останали да разберат съвсем ясно, че макар и това да е дъщерята на великия везир, той няма никакво намерение да се отказва от своите права и от клетвата си. Става ясно, че

1. Коментар на първата част от Библията, приписван на автор, живял около II в. пр.н.е. Б. пр.

2. Развързка (фр.). Б. пр.

когато хубавата Шехеразада, непреклонна в желанието си да се омъжи за царя, го сторила независимо от превъзходния съвет на баща си да не постъпва така, тя разбирала много добре всичко, което виждала с хубавите си черни очи, отворени толкова широко, колкото позволявал случаят.

Изглежда тази хитра девица (която без съмнение била прочела Макиавели) е имала някакъв лукав план в главата си. В нощта след сватбата, забравил съм под какъв благовиден предлог, тя успяла да настани сестра си на някакво легло, което било достатъчно близо до леглото на царската двойка, за да може да приказва с нея през нощта, и някъде около първи петли се постарала да разбуди своя съпруг, добрия владетел; той не показал с нищо своето неразположение, защото и без това щял да извие врата ѝ на сутринта; тя, както вече казах, се постарала да го разбуди въпреки дълбокия му сън, дължащ се на чиста съвест и на добро храносмилане, със своята преинтересна приказка (за един плъх и за някаква черна котка, струва ми се), която тя разказвала (разбира се, шепнешком) на сестра си. Станало така, че когато денят се пукнал, тази история продължавала все още, защото е напълно естествено Шехеразада да не приключи с нея точно по времето, когато трябвало да бъде удушена с примка, нещо, което е съвсем малко по-приятно от обесването, но е някак си по-изтънчено.

Неудобно ми е да кажа, но любопитството на царя се оказало по-силно от неговите здрави принципи и последователност и го подтикнало да отложи изпълнението на своята клетва до следващото утро, защото самият той се надявал да чуе през идващата нощ какво е станало на края с черната котка (струва ми се, че беше черна) и с плъха.

Нощта дошла, а благородната Шехеразада не само не завършила с черната котка и плъха (плъхът бил син), но преди самата тя да разбере за какво разказва, затънала в нишките на приказка, в която ставало дума (доколкото си спомням) за някакъв розов кон (със зелени криле), който се носел като стихия с помощта на часовников механизъм, навит със синьовиолетово ключе. Тази история завладяла царя още повече от предишната и тъй като зората се пукнала, без да стигнат до края, нямало друг изход, освен да отложат както и предната вечер – с още двайсет и четири часа – церемонията по удушването, въпреки старанията на царицата да привърши навреме. На следната нощ се случило същото и резултатът не бил по-различен; така било и на по-следващата нощ и на другите след нея. В края на краищата добрият монарх, лишен изцяло от възможността да спази клетвата си поне за още хиляда и една нощи, се

видял принуден или да се освободи от нея по установения път, или (кое-то е по-правдоподобно) да я пререже с един замах така, както и главата на своя изповедник. С други думи, Шехеразада, която по пряка линия водела началото си от Ева и навярно била наследила и седемте кошници с приказки, за които всички знаят, че били напълнени от нейната прародителка под дърветата в райската градина, успяла да спечели и така данъкът върху красотата бил отменен.

Този край, познат на всички от известната приказка, е безкрайно приятен и хубав. Но уви! Подобно на много други приятни неща, той е повече приятен, отколкото истински, и аз съм твърде много признателен на „Такалиеилине“ за поправянето на грешката. „Le mieux, казва една френска пословица, est l'ennemi du bien“³ а след като споменах, че Шехеразада наследила седемте кошници с приказки, трябва да добавя и това, че тя ги дала назаем със сложна лихва и кошниците станали седемдесет и седем.

– Мила сестро – казала тя на хиляда и втората нощ (тук цитирам *verbatim*⁴ езика на „Такалиеилине“). – Мила сестро, сега, след като тази малка неприятност с удушването е ликвидирана и оня ужасен данък е премахнат, чувствавам се много виновна пред теб и пред царя (който, съжалявам, че трябва да го кажа, но хърка – нещо недопустимо за един добре възпитан господин), че не ви запознах с истинския край на приключенията на моряка Синбад. Той преживял и други, още по-интересни премерджия от тези, за които ви разказах, но трябва да си призная, че точно през нощта, когато трябваше да ви говоря за тях, ми се доспа и ги пропуснах – една ужасна слабост от моя страна, за която мога само да вярвам, че Аллах ще ми прости. Но тъй като все още не е много късно да поправа моята голяма грешка и след като вече ошипях един-два пъти царя, за да го събудя и да престане с неговите ужасни звуци, аз ще продължа веднага да те забавлявам (а така също и него, ако иска) с продължението на тази изключително интересна история.

На това място според „Такалиеилине“ сестрата на Шехеразада и не помислила да изрази някаква особена благодарност, но царят, ошипан чувствително, престанал да хърка най-сетне и изрекъл „Хм!“, а след малко и „Уф!“; царицата разбрала смисъла на тези думи (без съмнение арабски) като знак за внимание от негова страна и като желание да направи всичко възможно, за да не хърка повече, и след като успяла да

3. Най-хубавото е неприятел на хубавото (фр.). Б. пр.

4. Дословно (лат.). Б. пр.

уреди нещата в своя полза, веднага продължила историята на моряка Синбад.

– На края, след като остарях – така започнала Шехеразада с думите на моряка, – след като остарях и се радвах дълги години на спокойствието в моя дом, усетих отново у себе си желанието да видя непознати земи. Един ден, без да споделя плановете си с никой от моето семейство, приготвих няколко вързопа със скъпи и удобни за носене стоки, наех носач, за да се грижи за тях, и слязох с него към брега на морето, където закахаме случаен кораб, за да напусна с него царството и да стигна до страни, които не бях посещавал.

Багажът остана да лежи на пясъка, а ние седнахме под едни дървета и се загледахме в океана с надеждата да зърнем кораб, но изтекоха много часове, без да се покаже нито едно ветрило.

Най-сетне ми се стори, че чувам бръмчене или бучене; попитах носача и той, след като слуша известно време, заяви, че долавя същия звук. След малко шумът стана по-силен, а когато се засили още повече, не остана място за съмнение, че обектът, които го причиняваше, идва към нас. И ето че ние забелязахме черна точица на края на хоризонта; тя бързо нарастваше, превръщайки се в огромно чудовище, което плаваше с по-голямата част от тялото си върху повърхността на морето. То се приближаваше към нас с невъобразима скорост, като отхвърляше огромни разпенени вълни с гърдите си и осветяваше цялото море около себе си с дълга огнена ивица, изтеглена в далечината.

Това нещо беше съвсем наблизо и ние го виждахме ясно. Дължината му беше колкото на три от най-високите дървета, а широчината му – по-голяма и от най-просторната зала за приеми в твоя дворец, о, най-блажени и щедри от халифите. Неговото тяло не приличаше на обикновените риби; то беше масивно като скала, а цялата му част, която се намираще над водата, беше черна като катран с изключение на една тясна, кървавочервена ивица, опъната от двете му страни. Търбухът му, разположен над водата, който ние зървахме час по час, когато чудовището се надигаше и пропадеше с грамадните вълни, беше изцяло покрит с метални люспи, чийто цвят напомняше за цвета на луната в мъгливо време. Неговият гръб бе равен и почти бял; оттам се издигаха шест шипа, дълги колкото половината му тяло.

Доколкото видяхме, страховитото същество нямаше уста, но сякаш за сметка на тази липса то имаше голям брой очи, които изпъкваха от своите вдлъбнатини като очите на зеленото водно конче и бяха разположени едно над друго в два реда по дължината на цялото му тяло,

успоредно на кървавочервената ивица, която изглежда служеше за вежда. Две или три от тези ужасни очи бяха по-големи от останалите и приличаха на златни.

Както вече казах, звярът се приближаваше към нас с възможно най-голяма скорост и съвсем сигурно е, че това ставаше с някаква магия, защото по него не се виждаха нито перки, както е при рибите, нито плавателни ципи, както е при патиците, нито крилца, които тласкат морската мида, нито пък забелязахме да се извива напред подобно на змиорките.

Главата и опашката му имаха съвършено еднаква форма, само недалече от опашката му имаше два малки отвора, през които чудовището изпускаше тежкия си дъх с удивителна сила и пронизителен, неприятен шум.

Страхът, с който ние гледахме ужасното същество, бе много голям, но дори и той не можеше да се сравни с нашето удивление, когато видяхме съвсем отблизо върху гърба му немалка група животни; по форма и по ръст те бяха като хората и много им приличаха, само че не носеха дрехи като тях, а бяха обвити (от рождение, по всяка вероятност) с някакви грозни, неудобни покривала, с нещо, което напомняше много на плат, но бе прилепнало към кожата им дотолкова, че клетите създания очевидно изпитваха силни болки и бяха смешни със своята непохватност. На върха на главите си те носеха квадратни кутии, които на пръв поглед можеха да минат за чалми; не след дълго обаче, след като забелязах колко масивни и тежки са тези кутии, аз стигнах до заключението, че това са специални приспособления, голямата тежест на които закрепва здраво главите на животните към раменете им. Около вратовете си съществата бяха притегнати с черни нашийници (без съмнение знаци за собственост), подобни на тези, които носят нашите кучета, само че много по-широки и несравнимо по-корави, така че нещастните жертви не можеха да завъртят глава в която и да е посока, без да преместят заедно с нея и тялото си, и по този начин бяха осъдени да съзерцават непрекъснато носовете си; приличаха на високомерни маймуни – една донякъде забавна, но по-скоро неприятна гледка.

Когато страшилището почти докосваше брега, на който бяхме застанали, едно от очите му внезапно изскочи заедно с ужасен пламък, облак гъст дим и шум, подобен на истинска гръмотевица. Щом димът се разся, ние видяхме едно от странните хора-животни, застанало с тръба близо до главата на огромния звяр, през която (след като я доближи до устата си), то се обърна към нас с високи, дрезгави и неприятни звуци; навярно щяхме да помислим, че това е някакъв език, ако те не изскачаха

през носа му.

Аз не знаех какво да отговоря на това недвусмислено послание, след като изобщо не разбирах какво ми казват; в затруднението си се обърнах към пазача, който беше полужив от уплаха, и поисках да ми каже мнението си за природата на чудовището, за неговите намерения и за странните същества, които пъкаха по гърба му. Доколкото треперенето не му пречеше, носачът отговори, че веднъж бил чувал за този морски звяр; че това е жесток демон с вътрешности от сярка и огън вместо кръв, създаден от злите духове, за да носи нещастие на хората; че онези неща по гърба му са зловредни животни, подобни на подивелите котки и кучета, само малко по-едри и по-свирепи; че тази паплач има някаква задача, а именно да измъчва звяра със своите жестоки зъби и жила, да го кара да реве, да беснее и да прави злини, за да може да изпълни злонамерените и отмъстителни планове на злите духове.

Неговите думи ме накараха да плюя на петите си и аз побягнах с всички сили нагоре към хълмовете, без да се оглеждам; носачът хукна с не по-малка скорост в противоположна посока, така че на края той успя да избяга заедно с моите вързопи; не се съмнявам, че се е погрижил добросъвестно за тях, макар и да не съм убеден напълно, защото не мога да си спомня дали съм го зървал оттогава.

Колкото до моя милост, бях подгонен с такова настървение от оная ган, част от която излезе на брега с лодки, че много скоро ме настигнаха, вързаха ми ръцете и краката и ме отнесоха на звяра, който в същия миг отплава посред морето.

Аз се разкайвах горчиво за своето безразсъдство и за това, че напуснах уютния си дом и рискувах живота си в подобни приключения, но тъй като съжалението бе съвсем безполезно, напрегнах всичките си сили, за да спечеля благоволенieto на човека-животно с тръбата, което изглежда имаше власт над своите събратя. Справих се толкова добре с тази задача, че след няколко дни съществото ме обсипа с различни дребни прояви на своето внимание, а на края дори си хвана белята да ме занимава със зародишите на онова, което напразно се опитвам да нарека негов език, така че след известно време аз можех да разговарям без усилие и да го накарам да разбере моето горещо желание да огледам света.

– Уошиш скуошиш скуийк, Синбад, хей дидъл дидъл грънт ънд гръмбл, хис, фис, хуис – ми каза той един ден следобяд. – О, хиляди извинения! Забравих, че ваше величество не е запознат с диалекта на Кокнеите⁵ (така се наричат човекоживотните, навярно защото езикът им образува свързващото звено между езиците на коня и на петела). Аз ще

преведа, с ваше позволение. „Уошиш, скуошиш“ и т.н., или с други думи: „Щастлив съм, когато виждам, драги ми Синбад, че вие сте прекрасен човек; сега ние правим онова, което се нарича обиколка на земното кълбо, и тъй като вие имате много голямо желание да видите света, аз ще наруша правилника и ще ви оставя свободен на гърба на звяра.“

Според „Такалиеилине“, щом Шехеразада стигнала до това място, царят се обърнал от лявата на дясната си страна и казал:

– Наистина, съвсем изненадващо е, драга ми царице, че досега не си ни разказала за последните приключения на Синбад. Знаеш ли, според мен те са необикновени и извънредно забавни.

Научаваме, че след като царят се изразил по този начин, хубавата Шехеразада продължила своята история със следните думи:

– Синбад подхванал своя разказ така, че все едно говорел на Яалифа. Поблагодарих на човека-животно за неговата любезност и в скоро време се почувствувах съвсем добре върху звяра, който плаваше с голяма скорост през океана, чиято повърхност в тази част па света съвсем не е равна, а заоблена като нар, така че ние или се изкачвахме, или се спускахме през цялото време.

– Мисля, че това е било много необикновено – прекъснал я царят.

– И все пак е точно така – отговорила Шехеразада.

– Продължавам да се съмнявам – отзовал се царят, – но моля те, бъди така добра и продължи историята.

– Това и ще направя казала царицата.

– Звярът – продължил Синбад за халифа – плаваше нагоре и надолу, както вече казах, докато най-сетне стигнахме до един остров, обиколката на който бе стотици мили, а бе издигнат посред морето от колония мънички същества, подобни на гъсеници.⁶

– Хм! – казал царят.

– След като този остров остана зад нас – продължил Синбад. (защото Шехеразада, това трябва да се разбере, не обърнала никакво внимание на невъзпитаното възклицание на своя съпруг), – след като този остров остана зад нас, стигнахме до друг остров, където дърветата в горите бяха от камък, но толкова твърд, че раздробяваха на късчета и най-добре закалените брадви, с които се опитвахме да ги сечем.⁷

5. „Кокни“ е нарицателно за жител на източните лондонски квартали и за неговия език. В текста има игра на думи: на английски „кок“ е „петел“, а „ней“ е „цвиля“ и „цвилене“. Б. пр.

6. Коралови колонии. Б. а.

7. Мамонтовата пещера в щата Кентъки. Б. а.

– Хм! – казал царят отново, но Шехеразада не му обърнала никакво внимание и продължила разказа с езика на Синбад.

– Напуснахме и този остров и стигнахме до една страна, където видяхме пещера, простираща се на трийсет или четиридесет мили навътре в земните недра; в нея имаше много повече, по-просторни и по-великолепни дворци, отколкото в целия Дамаск или Багдад. От таваните на тези дворци висяха безброй скъпоценни камъни, подобни на диаманти, но по-големи от човешки ръст, а по улиците, заградени от кули, пирамиди и храмове, течаха огромни реки, черни като ебонит, които гъмжиха от риби без очи.⁸

– Хм! – казал царят.

– По-нататък продължихме към една част от морето, където намерихме висока планина, по склоновете на която се спускаха потоци разтопен метал; някои от тях бяха широки по дванайсет и дълги по шейсет мили⁹, а от една бездна, разположена на върха, изскачаха такива невъобразими количества пепел, че слънцето изчезна в небесата и стана потъмно, отколкото и в най-тъмната нощ, така че дори на сто и петдесет мили от планината човек не можеше да види и най-белия предмет, намиращ се до самите му очи.¹⁰

– Хм! – казал царят.

– След като напуснахме този бряг, звярът продължи своя път, докато срещнахме суша, където природата се подчинява на обратни закони, защото там видяхме голямо езеро, на дъното на което имаше високи дървета с пишна растителност, макар че повърхността на водата се намираше на повече от сто фута над тях.¹¹

– Охо-о-о! – казал царят.

– На около сто мили по-нататък попаднахме в климат, където въздухът бе толкова плътен, че задържаше желязото и стоманата така, както в нашия въздух се задържат перцата¹².

– Тинтири-минтири! – казал царят.

8. Една от любопитните гледки в природата – групи от вкаменени дървета на някои места в Америка и Африка. Б. а.

9. В Исландия през 1783 г. Б. а.

10. При множество изригвания от древността до наши дни вулканичната пепел е превършала деня в непрогледна нощ. Б. а.

11. През 1790 година при земетресение в Каракас под водата потънала голяма група дървета, листата на които запазват зеления си цвят в продължение на няколко месеца. Б. а.

12. Под действието на горелка и най-твърдата стомана се превръща в неуловим прах, който се разпръсква във въздуха. Б. а.

– Продължихме в същата посока, докато стигнахме до най-вълшебния кът в целия свят. В продължение на няколкокостотин мили през него се извиваше величествена река. Тя беше неопишимо дълбока, а водите ѝ бяха по-прозрачни от янтар. Реката беше широка от три до шест мили, а нейните брегове, чиито отвесни стени се издигаха от двете ѝ страни на височина до хиляда и двеста фута, бяха увенчани с вечнозелени дървета и цветя с непресекаващ сладостен дъх, които превръщаха цялата област в разкошна градина. Но тази великолепна земя се наричаше Царството на ужаса и всяка стъпка в нея носеше неизбежна смърт¹³.

– Я! – казал царят.

– Бързо напуснахме това царство и след няколко дни стигнахме до друго, където ни удивиха безбройните пълчища от чудовищни зверове с рога, които приличаха на коси. Ужасните зверове изкопават огромни фуниеобразни ями и ги ограждат по краищата с камъни така, че да се съборят веднага, щом върху тях стъпи друго животно, което полита в бърлогата на звяра и той незабавно изпива кръвта му, за да захвърли след това с презрение трупа някъде далече от ямите на смъртта¹⁴.

– Как ли пък не! – казал царят.

– Продължихме по-нататък и стигнахме до място, където повечето растения не се намират на земята, а във въздуха¹⁵. Имаше и такива, които израстваха от други растения¹⁶; други се хранеха от телата на живи животни¹⁷ или излъчваха ярка светлина¹⁸; някои се движеха от едно място на друго¹⁹, но най-удивителни бяха цветята, които дишат, живеят и размахват листата си на воля, а притежават отвратителната страст на хората да поробват други същества и да ги държат в страшни тъмнични затвори, докато не изпълнят определени задължения²⁰.

– Ей че го каза! – рекъл царят.

– Напуснахме тази земя и скоро стигнахме до друга, в която пчелите и птиците са толкова начетени и способни като математици, че всеки ден преподават геометрия на учените мъже в империята. Тамошният

13. Районът на река Нигер. Б. а.

14. Мраволъв. Чудовището може да бъде и малко по размери, а дупката на мраволъва е наистина огромна за обикновената мравка. Б. а.

15. Представители на семейство Орхидеи, които се хранят само от въздуха. Б. а.

16. Някои паразитни видове растения. Б. а.

17. Например от клас Морски водорасли. Б. а.

18. Някои видове гъби фосфоресцират. Б. а.

19. Например гороцветът. Б. а.

20. Цветето Аристолхия клематитис, което държи в плен насекомото Типула Пенникорнис, докато то не помогне за неговото опрашване. Б. а.

цар обявил награда за оня, който намери отговорите на две трудни задачи и те били решени веднага – едната от пчелите, а другата от птиците, но тъй като царят запазил отговорите в тайна, едва след дълги усилия и изследвания в продължение на много години и след като били изписани безброй дебели книги, математиците най-сетне достигнали до същите резултати, намерени за миг²¹.

– Ой, дръжте ме! – възкликнал царят.

– Земите на тази империя едва се скриха от погледите ни, когато се озовахме пред друга, от бреговете на която над главите ни се понесе ято птици, широко около една и дълго двеста и четиридесет мили; то изминаваше по една миля в минута, така че изтекоха не по-малко от четири часа, преди да прелети над нас – имаше няколко милиарда птици²².

– Хайде де! – обадил се царят.

– Те ни отегчиха немалко и едва що бяхме се отгървали от тях, когато ни стресна появата на друго хвъркато страшилище, много по-голямо от гигантските птици, които бях срещал по време на предишните си пътувания; то беше по-огромно и от най-голямото кубе на твоя харем, о, най-щедри от халифите. Ние не можахме да забележим главата на тази ужасна птица, защото тя сякаш имаше само търбух, кръгъл и дебел, който бе направен от мека, гладка и блестяща материя, нашарена с разноцветни ивици. В ноктите си чудовището отнасяше към своето гнездо в небесата някаква къща, от която бе смъкнало покрива; вътре съвсем ясно се виждаха хора, които, нямаше място за съмнение, бяха вцепенени и безумно отчаяни пред очакващата ги ужасна участ. Закресяхме с пълно гърло, като се надявахме, че уплашената птица ще изпусне своята плячка, но тя само изсумтя презрително, сякаш бе се разгневила, и пусна върху главите ни тежка торба, която се оказа пълна с пясък.²³

– Глупости! – казал царят.

– Веднага след тази случка се натъкнахме на континент, който въпреки своите огромни размери и тежест се намираще върху гърба на една небесносиня крава с не по-малко от четиристотин рога²⁴.

– Ето, това вече го вярвам – казал царят, – защото някога съм чел нещо подобно в една книга.

21. Пчелите изграждат с изумителна точност своите килийки, а формата на птиците криле може да послужи за образец на крилето на вятърните мелници. Б. а.

22. Идентичен случай е бил наблюдаван в щата Индиана при прелитането на гигантско ято диви гълъби. Б. а.

23. Описание на полет с балон. Б. р.

24. Земята се носи от крава със син цвят, която има четиристотин рога (вж. Корана). Б. а.

– Незабавно преминахме под този континент (плавайки между краката на кравата) и след няколко часа се намерихме в една наистина необикновена страна, за която научихме от човека-животно, че е неговата родна земя, населена със същества от собствената му порода. Мнението ми за него стана много голямо и аз наистина се засрамах от надменната близост в моите отношения, след като разбрах, че човекоживотните са народ, в който на всяка крачка се срещат най-големите магьосници; в мозъците им живеят червеи и аз никак не се съмнявам, че точно те стимулират със своите извивания и гърчове тяхната дейност и са причина за причудливите скокове на въображението им²⁵.

– Празни работи! – казал царят.

Някои от магьосниците отглеждаха най-различни животни. Аз видях например огромен кон с железни кости, в който имаше вряща вода вместо кръв. Не го хранеха с овес, а му даваха редовно някакви черни камъни и въпреки тази сурова диета той беше толкова силен и се движеше така бързо, че дори и натоварен с тежест, пред която отстъпва и най-големият храм в този град, повечето от птиците не успяваха да го настигнат.²⁶

– Чисти глупости! – казал царят.

– При тези хора видях и кокошка без пера, по-голяма от камила; вместо плът и кости, по нея имаше желязо и тухли; кръвта ѝ, както и тази на коня (с когото фактически бяха близки роднини), не беше друго, а вряща вода; също като него и тя се хранеше само с черни камъни. Тази кокошка раждаше често – по стотина пилета на ден, които веднага влизаха обратно в корема на своята майка и оставаха там още няколко седмици²⁷.

– Дрън-дрън! – казал царят.

– Някой си от този народ на всемогъщи вълшебници изработил човек от месинг, дърво и кожа и го надарил с толкова находчив ум, че той можеше да победи на шахматното поле всички хора с изключение на великия халиф Харун ал Рашид.²⁸ Друг вълшебник направил (от същите материали) същество, което засрамило дори и гения на своя създател; силата на неговата мисъл бе толкова необикновена, че за една секунда

25. Чревни глисти, откривани многократно в мускулната и мозъчната тъкан на човека. Б. а.

26. Влакът между Лондон и Ексетър вече е достигнал скорост от 71 мили в час, а друг влак с деветдесет тона товар е изминал 53 мили за 51 минути. Б. а.

27. Инкубатор. Б. а.

28. Автоматичният шахматист на Мелцел. Б. а.

то извършваше изчисления, за които бе необходимо да се напрягат петдесет хиляди души от плът и кръв в продължение на една година.²⁹ Но един още по-могъщ вълшебник създаде нещо, което не беше нито човек, нито звяр; оловният му мозък бе примесен с черна, подобна на смола течност, а пръстите му се движеха с такава неопикуема бързина и ловкост, че за него не бе никак трудно да препише двайсет хиляди пъти Корана само за един час, при това с изумителна точност, така че нито една книга да не се различава от другите дори и с върха на иглата. Това нещо беше необикновено силно и само с един дъх можеше да създаде или да събори и най-здравите империи, а мощта му се използваше както за добро, така и за зло.

– Това е смешно! – казал царят.

– Сред този народ от вълшебници имаше един, във вените на когото навярно течеше кръв на саламандър, защото той не изпитваше никакво затруднение да седи върху нагорещена до червено пещ, а до него в същото време се печеше обедът му.³⁰ Друг притежаваше способността да превръща обикновените метали в злато, без дори да погледне към тях по време на процеса.³¹ Един от вълшебниците имаше толкова изкусна ръка, че направи невидима нишка.³² Друг пък притежаваше такава разделителна способност на зрението, че можеше да преброи отделните движения на еластично тяло, което отскачаше напред и назад деветстотин милиона пъти в секунда.³³

– Напълно невъзможно! – казал царят.

– С помощта на флуид, който не е бил видян от никого досега, един от онези магьосници успяваше да накара своите приятели да размахват ръцете си, да ритат с крака, да се бият и дори да танцуват по негово желание.³⁴ Имаше един, който бе обработил гласа си така, че го чуваха от единия край на земята до другия.³⁵ На друг пък ръката беше толкова дълга, че можеше да седне в Дамаск и да напише писмо в Багдад, или по-точно навсякъде, където поиска.³⁶ Някакъв заповядваше на мълнията

29. Изчислителната машина на Бабидж. Б. а.

30. Навярно авторът намеква за фокусник, който се опитвал да се промъкне сред учените и инженерите. Б.пр.

31. Галваностегия. Б.а.

32. Платинова нишка с дебелина осемнайсет хилядни части от инча, изработена за зрителното поле на телескоп. Б. а.

33. Нютон е установил, че под действието на виолетовата светлина ретината на окото прави по деветстотин милиона трептения в секунда. Б. а.

34. Волтова батерия. Б.а.

35. Телеграфът може да предава на неограничено разстояние. Б. а.

да слезе при него от небесата и тя действително идваше и той си играеше с нея. Друг събираше два високи звука и от тях се получаваше тишина. Един измайстори пълен мрак от две ярки светлини.³⁷ Друг пък направи лед в пещ, нагорещена до червено.³⁸ Един насочи слънчев лъч и той нарисова портрета му.³⁹ А друг сравни нашето светило с Луната и планетите и след като ги претегли със съвършена точност, успя да надзърне в недрата им и да определи плътността на веществото, от което са изградени. Всъщност цялата нация притежава такива смайващи магически способности, че нито за децата, нито за най-обикновените котки и кучета не е трудно да наблюдават обекти, които не съществуват изобщо, или пък са изчезнали от битието двайсет хиляди години преди тя да се е появила.⁴⁰

– Безсмислици! – казал царят.

– Съпругите и дъщерите на тези несравними вълшебници, мъдри и всемогъщи – продължила Шехеразада, без да обръща внимание на честите и съвсем неучтиви прекъсвания от страна на своя съпруг, – съпругите и дъщерите на тези забележителни чудотворци са най-съвършените и най-изтънчени същества; навярно те щяха да бъдат и най-красивите, ако не съществуваше една съдбоносна участ, която им отнема тази възможност и от която, поне досега, не е могла да ги спаси дори и вълшебната сила на техните съпрузи и бащи. Веднъж съдбата приема една форма; други път изглежда по-различно, но в случая, за който говоря, тя се проявила като прищявка.

– Като какво? – запитал царят.

– Прищявка – каза Шехеразада. – Един от злите духове, които са непрекъснато нащрек и чакат, за да направят някоя поразия, подшушнал на тези съвършени дами, че онова, което е познато като собствена красота, се изразява изцяло във височината на частта от тялото, която се намира малко по-долу от кръста. Според злия дух висшата степен на привлекателност у жените била право пропорционална на размера на въпросната издатина. И тъй като тази идея ги обсебила отдавна, а там възглавничките не струват скъпо, минало е много време, откакто станало

36. Пишещият апарат на телеграфа. Б. а.

37. При промяна на вълновата дължина на два лъча, пропуснати върху бял екран в черна камера. Б. а.

38. По време на опит със сярна киселина и вода в загрят платинов тигел. Б. а.

39. Дагеротип.

40. В съответствие с разстоянията във вселената, сравнени със скоростта на светлината, която идва от различните небесни обекти до нашата планета. Б. а.

невъзможно да се различи жена от едногърба камила...

– Стига! – извикал царят. – Не мога и не искам да слушам повече. Главата ме заболя ужасно от твоите лъжи. Виждам, че и зората вече се пуква. Откога сме женени, защото съвестта ми е неспокойна отново? И откъде измисли тази едногърба камила – ти за глупак ли ме вземаш? След всичко досега могат спокойно да те удушат.

Аз научих от „Такалиеилине“, че думите му едновременно учудили и натъжили Шехеразада, но тъй като тя знаела, че царят е съвестен и почтен човек и ще удържи на думата си, подчинила се с готовност на своята съдба. И все пак тя изпитала не малко облекчение при мисълта (докато примката се затягала), че голяма част от историята останала неразказана, а лошото настроение на нейния жесток съпруг му донесло най-справедливото наказание, лишавайки го от много невъобразими чудеса.

КРАЙ

© 1979 Александър Бояджиев, превод от английски

Edgar Allan Poe
The Thousand-and-Second Tale of Scheherazade, 1845

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Едгар Алън По

Спускане В Маелстърюм

Сборник научнофантастични разкази
Библиотека „Галактика“ №10, 1979

Редакционна колегия: Любен Дилов, Светозар Златаров, Елка Константинова, Агоп Мелконян, Димитър Пеев, Огнян Сапарев, Светослав Славчев

Подбор и превод: Александър Бояджиев

Рецензент: Светозар Златаров

Редактор: Петър Алипиев

Редактор на издателството: Милан Асадуров

Оформление: Богдан Мавродинов и Жеко Алексиев

Илюстрация на корицата: Текла Алексиева

Художествен редактор: Иван Кенаров

Технически редактор: Пламен Антонов

Коректор: Паунка Камбурова

Американска, I издание

Дадена за печат на 30. VIII. 1979

Подписана за печат на 5. XII. 1979

Излязла от печат на 15. XII. 1979

Формат 32/70×100. Изд. № 1307

Печ. коли 10. Изд. коли 6.48. Цена 1 лв.

Код 08 95366-23231/5704-30-79

Книгоиздателство „Г. Бакалов“, Варна, 1979

Държавна печатница „Балкан“, София

The Science Fiction of Edgar Allan Poe

Penguin Books, 1976

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6519>]